ЕТНІЧНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХНЯ РОЛЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ**Т.Ф. СЕМАШКО**, доктор філологічних наук, професор**Національний університет біоресурсів і природокористування України**

E-mail: semashko.tat@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0003-4296-1259>

Анотація. В основі формування етнічної свідомості лежать як вроджені, так і набуті у процесі соціалізації підсвідомо закладені уявлення, знання про об'єкти, поведінку, життєві ситуації певного етносу – етнокультурні стереотипи, які набуваються за допомогою мови, уособлюють результати пізнання дійсності етнічною спільнотою, закріплюють у свідомості людини культурні традиції та звички, що характеризують моноетнічне середовище. Автор статті розмежовує поняття «національний стереотип» і «етнічний стереотип» та акцентує на позитивній ролі останніх у міжкультурному спілкуванні: етнічні стереотипи допомагають подолати культурний шок в незнайомому етнічному середовищі й набуті базові знання про традиції та культуру інших етнічних спільнот. Оскільки етнокультурні стереотипи є лише одним із факторів успішної міжкультурної комунікації, проблема побудови адекватної поведінки з урахуванням останніх залишається актуальною.

Ключові слова: етнічний стереотип, мовно-культурна картина світу, етносвідомість, міжкультурна комунікація.

Актуальність дослідження. В основі формування етнічної свідомості та культури лежать уявлення про дивовижний і різноманітний світ. Регуляторами такого світосприйняття виступають як вроджені, так і набуті у процесі соціалізації підсвідомо закладені уявлення, знання про об'єкти, поведінку, життєві ситуації певного етносу – стереотипи, які набуваються за допомоги мови та виражаються як вербальними, так і невербальними засобами.

Сьогодні у світі близько 200 самостійних держав, на території яких проживає значно більше національностей, кожна з яких має свої особливості в мові та культурі, способах життя, звичаях і традиціях, на основі яких формується певний образ представників тієї чи іншої національності. Звідси поняття «національний стереотип» і «етнічний/культурний/етнокультурний стереотип», які викликають особливий інтерес у дослідників. Вивчення етнокультурних стереотипів допоможе глибше осягнути закономірності та тенденції розвитку мови в проекції на людську свідомість, сприятиме поглибленню уявлень про лінгвальну основу ментального коду етносу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення етнічних стереотипів, започатковане у межах соціологічного підходу, поступово виокремилася в особливу дослідницьку парадигму, що у сучасній науці освоєна етнографами, етнологами, культурологами, фольклористами, етнолінгвістами, етнопси-

хологами, етносоціологами (А. Агеєв, Т. Адорно, А. Байбурін, Є. Бартмінський, Ф. Бацевич, О. Бєлова, Ю. Бромлей, Л. Гумільов, І. Кон, В. Красних, Г. Олпорт, Т. Стефаненко, Г. Тешфел, Т. Шибутані, П. Шихірев, В. Ядов та ін.). Проблема вивчення останніх привертає увагу дослідників своєю великою практичною значущістю в аспекті потрактування процесів сприйняття різними народами подібності та відмінності етнічних картин світу, визначення місця етнічної ідентичності в системі міжетнічних стосунків, регуляції безпосередньої взаємодії між представниками різних рас і етносів, з'ясування особливостей фіксації мовної етносвідомості тощо. Етнічні стереотипи відтак розглядаються як «детерміновані культурою, впорядковані й фіксовані структури етнічної свідомості, що уособлюють результат пізнання дійсності етнічною спільнотою, закріплюють у свідомості людини культурні традиції, обряди, ритуали, звичаї, вірування, забобони, особливості мовленнєвої й невербальної поведінки тощо» [9, с. 147].

Акцент при тому ставиться на важливості етнічних стереотипів щодо відтворення характерних кожному етносу властивостей; на стабільності й спадкоємності етнокультурних стереотипів; на їх великій дієвій силі, оскільки члени етносу сприймають етнічний стереотип як єдино достойний; надзвичайній стійкості етнічних стереотипних образів, що легко переносяться на всіх представників етнічної групи; на їх емоційності та аксіологічності, що дозволяє розглядати останні не тільки як

узагальнену, етноспецифічну, регулярно відтворювану когнітивно-дискурсивну фіксацію результатів профілювання світу етнічною свідомістю, а й як фрагмент мовної картини світу, тобто враховувати лінгвістичні засоби прояву цього складного культурно-когнітивного феномена.

Мета статті – розмежувати поняття «національний стереотип» і «етнічний/культурний/етнокультурний стереотип»; виявити й описати процеси та результати стереотипізації в українській лінгвокультурі; окреслити роль та значення етнічних стереотипів у міжкультурному спілкуванні.

Методи дослідження: описовий метод забезпечив систематизацію й аналіз етнокультурних стереотипів; контекстуальний метод уможливив встановлення системних зв'язків аналізованого феномену з мовними та позамовними реаліями.

Виклад матеріалу. Продуковані комунікативно-функціональним підходом до вивчення мовних явищ нові напрямки у мовознавстві: соціолінгвістика, психолінгвістика, разом із етнопсихолінгвістикою, етнолінгвістика, разом із етнокультурологією, когнітивна лінгвістика окреслили новий вектор у осмисленні теорії стереотипу, основу для якого створює постулат про взаємообумовленість мови, культури та соціуму. Суміщення у внутрішній структурі етнокультурних стереотипів низки складників: соціального, психологічного, етнічного, культурного, лінгвістичного, когнітивного зумовили два підходи, які склались у сучасній лінгвістиці щодо розуміння останнього. За першим підходом, стереотипність мовлення уявляється як модель змістів мовних одиниць, що найбільш придатні для виконання функціональної мети. Друге розуміння стереотипу передбачає шлях від структур свідомості до мовного вираження, де стереотип постає як ментальний конструкт, який утверджується у свідомості через мовний знак (та це в жодному разі не означає, що стереотип не може передаватись невербальними засобами).

Різноманітні сфери побутування етнокультурних стереотипів зумовлюють як позитивний, так і негативний їх вплив на реалізацію міжкультурного спілкування. На думку О. Леонтовича, стереотипи, що існують на рівні мови, спроможні створювати перешкоди в міжкультурному спілкуванні» [4, с. 240], спотворювати реальну дійсність, оскільки в основу категоризації дійсності може бути покладена несуттєва ознака, що

призводить до некоректного судження та неправомірних висновків. Однак, це не зовсім справедливо стосовно етнічного стереотипу – стереотипізацію не можна розглядати як однозначно негативне явище. Ми маємо іншу думку, етнокультурні стереотипи не деформують реальну дійсність, а лише виражають прийняті в певній етнічній культурі догми, які можна пояснити звичкою носіїв стереотипів приймати думку етносу за істину. Вони принципово не можуть відповідати вимогам, що висуваються до істини, оскільки узагальнюють просто схожі суспільно-культурні явища та об'єднують їх в єдину категорію, скорочуючи до граничного мінімуму кількість відмінних рис, які характеризують дане явище.

Разом із тим стереотипи мінімізують зусилля щодо опрацювання інформації, яка надходить із позамовної реальності, оскільки є засобом категоризації досвіду носія етнічної свідомості; вони ніби підказки, що допомагають сформулювати судження, припущення й оцінку представників етносу. Саме стереотипи дозволяють індивіду істотно скоротити час реагування на мінливу реальність, прискорити процес пізнання» [8, с. 193].

Варто означити позитивну роль етностереотипів і в міжкультурному спілкуванні. Потрапивши в незнайоме етнічне середовище, людина може отримати культурне потрясіння, а етнічні стереотипи за всієї своєї схематичності й узагальненості уявлень про інші народи, якраз і готують до зіткнення з чужою культурою та її носіями, тим самим послаблюючи культурний шок [11]. Більше того, стереотипи дозволяють індивідууму «скласти уявлення про світ в цілому, вийти за рамки свого вузького соціального, географічного і політичного світу» [6, с. 17].

Поняття етнічного стереотипу варто розглядати не тільки у контексті терміна «стереотип», але і в безпосередньому зв'язку з поняттями «етнос», «нація», «народ». У сучасній науковій традиції існують різні підходи до проблеми співвідношення «етнічного» та «національного», що відобразилися на розумінні етнічного стереотипу. Зокрема, спостережені думки щодо ототожнення відповідних понять: «Етнічними (національними) стереотипами називають усталені, тривкі, колективні переконання про особисті характеристики, переважно персональні риси, а також про поведінкові типи, які нібито притаманні певній етнічній/національній групі» [10, с. 387-388]; «Стереотип національний (етнічний) –

схематичний образ представника будь-якої етнічної групи, зазвичай, який представляє спрощені, іноді односторонні знання про психологічні особливості та поведінку людей іншої нації» [3, с. 249].

Ми обстоюємо іншу позицію і розмежовуємо ці два поняття на тій підставі, що поняття етнічного стереотипу більш широке та включає характеристики багатьох етносів, на основі яких і сформувалась нація. Водночас, національні стереотипи, які акумулюють історичний досвід нації, у жодному разі не можна ігнорувати. Це означало б відмову від уваги до нормальних і природних відмінностей між етнічними спільнотами. Означену думку підтверджують і розмисли Ф. Бацевича, який наголошує: «Етнічний стереотип – спрощений, схематизований, емоційно забарвлений і стійкий образ певної етнічної спільноти, який характеризує всіх представників цієї спільноти. Національний стереотип – образ, який, позначаючи етнічну, або національну групу, передбачає наявність певної риси у всіх її представників» [1, с. 260].

На нашу думку, національні стереотипи, що існують у формі стереотипів поведінки і стереотипів сприйняття (стійких перцептивних образів, що склалися у представників етносу, і які проявляються у тісному взаємозв'язку своїх когнітивних і емоційно-оцінних компонентів), відображають характеристики сформованої нації, є природними складниками національної свідомості, і допомагають людям досягнути свою національну приналежність, свою відмінність від інших національних спільнот. Разом із тим, національні стереотипи дозволяють особистості без особливих роздумів співвіднести власну оцінку будь-якого явища з політичною ціннісною шкалою своєї групи. Бажаючи відповідати очікуванням групи, індивід мимоволі визначає свої політичні симпатії в межах, що диктує така шкала. А відтак, національні стереотипи політизовані й ідеологізовані.

Отже, етнічний стереотип пов'язаний із культурною спадщиною етносу і являє собою поняття культурологічне, тоді як національний стереотип напряму пов'язаний із державністю й являє собою поняття соціологічне.

Походження етнічних стереотипів глибоко укорінене в історичній пам'яті народу, а їх стійкість забезпечується передаванням із покоління в покоління у ході етнокультурної трансмісії через різні форми. Людина опановує стереотипи із різноманітних джерел. Виховання, освіта, суспільна думка, література, мова, засоби масової інформації – ось ті канали, через які людина засвоює суспільні норми і цінності, долучається до елементів

своєї культури та формує уявлення про інші етноси. Позначені соціальними чинниками, що впливають на їх формування (зміст етнічного стереотипу напряму залежить від соціальних факторів: культури, рівня освіти, ступеня соціальної активності, політичної ситуації, мови тощо), етнічні стереотипи закріплюють у свідомості традиції і звички, що характеризують моноетнічне середовище. Оскільки етнічні стереотипи нерозривно пов'язані з культурним середовищем, їх можна означити як лінгвокультурне явище, природне і неминуче до того часу, доки будуть існувати народи і етнічні групи.

Істотно, що етнокультурні стереотипи засвоюються ще дітьми задовго до виникнення свідомого уявлення про ті групи, до яких вони належать. На цьому етапі вони виступають як генератори формування нового життєвого досвіду, заповнюють свіже бачення традиційними образами і відображають той світ, який старше покоління відтворює в своїй пам'яті, виходячи з культурної спадщини етносу. При тому мова відіграє провідну роль у формуванні стереотипних уявлень; вона виступає справжньою скарбницею історичного досвіду народу більше ніж будь-яка інша сфера культури. На думку В. Маслової, сукупність предметних образно-еталонних уявлень про предмети і явища, з якими людина найчастіше стикається протягом життя, в цілому формує певну стабільну мовну картину світу відображення об'єктивної дійсності [5, с. 69], в центрі якої знаходиться константно-закріплене стереотипне мовне уявлення.

Етнічні стереотипи мають характерні механізми прояву та закріплення в індивідуальній та суспільній свідомості: виокремлюють стереотипи поведінки і стереотипи сприйняття, зокрема, стереотипи чуттєвого сприйняття. На думку дослідників, перша група сформована протягом багатьох століть і перевірена практикою кількох поколінь; ці стереотипи перейшли в ранг міфологізованих і є стійкими, непідвладними культурним змінам. Стереотипи сприйняття створюються стихійно у процесі міжкультурної комунікації, етнічних зіткнень, за допомогою засобів масової інформації. Такі стереотипи є рухливими та змінними (як і мова в цілому, етнічні стереотипи схильні до змін, хоча ці зміни відбуваються дуже повільно); формуються під впливом культурних, політичних та економічних чинників; характеризують умови побутування етнічної групи; мають як плюси – збереження

духовної культури етносів, так і мінуси – виступають бар'єром у ситуації міжетнічного спілкування [2, с. 59-60].

Не можна не зважати на те, що, репрезентуючи певні моделі уявлення світу, етнічні стереотипи мають властивість використання різного за обсягом знакового матеріалу. І хочуть люди того чи ні, вони неминуче сприймають і оцінюють чужі звичаї, традиції, форми поведінки насамперед крізь призму звичаїв, традицій і цінностей своєї етнічної групи. У відповідному контексті особливого значення набуває особистість спостерігача, яка іще до взаємодії з іншою культурою уже має певні готові установки, правила поведінки, набуті через посередництво мови у процесі соціалізації. «Кожен народ – свідомо, напівсвідомо чи несвідомо – несе свою ідею, свій світ уявлень про себе і про інших. І тому такі природні і навіть необхідні відмінності свого і чужого на фоні спільних завдань життєзабезпечення стає приводом, ґрунтом, місцем, де починаються незгоди, відмінності, дискусії і сварки» [12, с. 5]. Негативний відтінок етнічних стереотипів під впливом етноцентризму особливо часто з'являється за несприятливих соціальних і культурних обставин. Прикладом можуть слугувати різні етнічні діаспори, представники яких є носіями іншої мови та культури, що живуть за звичаями, незрозумілими етнічній більшості. Успіхи окремих представників таких груп негативно сприймаються корінним населенням, оскільки досягає успіху не «правильний» представник «свого» етносу, а «чужий» – носій іншої, незрозумілої, а, відповідно, «ворожої» культури. Розв'язання означеної проблеми можливе лише за умови, якщо люди вироблять у собі як гнучкість під час взаємодії з іншими людьми, так і зі своїм власним етноцентризмом.

Конденсуючи відомості про власний або чужий народ, етнічні стереотипи суміщують у своїй структурі різні компоненти, де особливо вартісним виступає оцінний, який призводять до різного сприйняття однієї якості. З цього приводу Ю. Платонов пише: «Навіть простий опис якихось рис містить певний оцінний елемент. Той самий психологічний комплекс, залежно від ставлення до його носія, може називатися і безпосередністю, і безтурботністю, і безвідповідальністю» [7, с. 125]; ощадливість одного народу може стати скупістю у іншого, обережність – боягузством, хоробрість – фанатизмом, настирливість, твердість характеру – упертістю.

Формування етнокультурних стереотипів зумовлене рядом факторів (культурні та

релігійні традиції, звичаї, певні історичні події, норми поведінки тощо), що уможливорює різну природу їх виникнення. Одні етнічні стереотипи зароджуються природньо у процесі взаємодії певної частини суспільства з іншою групою. Такі культурні стереотипи акумулюють досвід взаємодії окремих представників соціуму та передають його через посередництво мови суспільству загалом. Саме у результаті численних мовних взаємодій індивід починає сприймати стереотип і визначати приналежність будь-якого образу до стереотипу. При тому зауважимо, що соціум, вміло використовуючи мовні засоби (маємо на увазі мистецтво говорити та переконувати аудиторію), може маніпулювати різними етнічними стереотипами, і тим самим досягати практично будь-якої мети. Ще в античні часи греки і римляни не просто підкорювали численні народи, а «несли цивілізацію» в дикі варварські племена. Так було в середні віки, коли католицькій церкві вдалося здавалося б неможливе – на певний час примирити європейських монархів і переконати десятки тисяч людей в необхідності тривалих і складних хрестових походів, які подавались як такі, що ознаменовані Богом. Ситуація не змінилась і сьогодні, коли переділ сфер впливу і контроль над ресурсами подаються як миротворчі операції та боротьба з тероризмом.

При з'ясуванні ролі етнічних стереотипів у міжкультурній комунікації необхідно зважати на те, що стереотипи завжди національні. Правда, іноді можна знайти аналогії в різних культурах. Останнім варто приділяти особливу увагу, оскільки збігаючись у цілому, такі стереотипи можуть відрізнятися деталями, що мають велике значення для успішного спілкування.

Відмінності в стереотипах, що існують в різних культурах, стосуються багатьох аспектів, наприклад, теми розмов (про що можна, а про що не можна говорити з представниками інших культур), ставлення до часу, поведінки у громадських місцях, ділового етикету, ставлення до протилежної статі тощо. Також по-різному проявляються і стереотипи-уявлення. Наприклад, француз для німців – еталон жадібності, для італійців – пихи і снобізму, для росіян – галантності, для українців – високої моди; німець для українців – приклад пунктуальності, італієць – емоційності й вокальної майстерності, англієць – манірності та стриманості. Наведемо ще один приклад: корейці кажуть, що «дружина повинна бути як лисиця, а чоловік – як ведмідь», маючи на увазі розум і гнучкість дружини у спілкуванні, і фізичну силу чоловіка. На перший погляд

асоціації, пов'язані з цими тваринами у корейців і українців схожі, але при детальному аналізі видно, що українська лисиця – це, найперше, еталон хитрощів, і ця якість сприймається українцями швидше як негативна. Ведмідь же для українців, найперше, незграбний, вайлуватий, а вже потім сильний, великий тощо.

Не можна недооцінювати важливість національно-детермінованих уявлень про предмет чи ситуацію в діловому середовищі. Це має безпосереднє відношення до просування товарів на міжнародному ринку, оскільки думки споживачів часто формуються на основі стереотипних уявлень про ці країни. Наприклад, Німеччина асоціюється з надійністю і високою якістю, Японія – з передовими технологіями в електроніці, Китай – із валовим національним продуктом, Франція – з хорошим вином; Іспанія – якісною оливковою олією тощо. Розуміння того, як потенційні споживачі сприймають країну і культуру виробника продукту, є одним із найефективніших засобів маркетингу. Проте, в міжкультурному спілкуванні не можна покладатися тільки на стереотипи. Їх необхідно розглядатися лише як фактор, що дає первинне уявлення про етнос.

Висновки та перспективи подальшого дослідження проблеми. Отже, сформовані у межах етнічної самосвідомості, прищеплені у ранньому дитинстві як можливий спосіб

бачення світу, етнічні (етнокультурні, культурні) стереотипи, через посередництво мовних форм закріплюють у свідомості етносу культурні традиції та звички, що характеризують моноетнічне середовище; виступають регуляторами мовної етносвідомості та поведінки; виконують ряд важливих соціально-культурних функцій у житті етносів, де однією із основних у сучасному суспільстві є функція орієнтаційного впливу, зреалізована засобами масової інформації.

Соціальний і культурний складники стереотипу зумовлює розмежування понять «національний стереотип» і «етнічний (етнокультурний, культурний) стереотип», які співіснують як частина та ціле, де національний стереотип напряму пов'язаний із державністю й являє собою поняття соціологічне, тоді як етнічний стереотип пов'язаний із культурною спадщиною етносу і являє собою поняття культурологічне.

Етнокультурні стереотипи відіграють позитивну роль у міжкультурній комунікації, допомагаючи подолати культурний шок в незнайомому етнічному середовищі і набути базові знання про інші нації. Однак для успішного здійснення міжкультурної комунікації не можна покладатися тільки на стереотипи, останні є лише одним із факторів, які необхідно враховувати при спілкуванні. Саме тому проблема побудови адекватної поведінки з урахуванням чинних стереотипів залишається актуальною.

Список використаних джерел

1. Бацевич Ф. С. Основы коммуникативной лингвистики: підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с.
2. Гладких С. В. Этнические стереотипы и проблемы межкультурного общения. *Этнические проблемы современности*: сборник статей, 1999. Вып. 5. С. 59–60.
3. Крысько В. Г., Фельдштейн Д. И. (ред.). Этнопсихологический словарь. Москва : МПСИ, 1999. 343 с.
4. Леонтович О. А. Русские и американцы: парадоксы межкультурного общения: монография. Москва : Гнозис, 2005. 352 с.
5. Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва : Академия, 2001. 208 с.
6. Павловская А. В. Россия и Америка. Проблемы общения культур. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1998. 302 с.
7. Платонов Ю. П. Психология национального характера : учебное пособие

для студ. высш. учеб. заведений. Москва : Академия, 2007. 240 с.

8. Рогов Е. И. Общая психология. Курс лекций. Ростов : Издательство «Владос-Пресс», 2006. 447 с.

9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.

10. Середа В. Вплив польських та українських шкільних підручників з історії на формування польсько-українських етнічних стереотипів. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 2000. Вип. 35–36. С. 387–398.

11. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва : СЛОВО/SLOVO, 2000. 624 с.

12. Топоров В. Н. Образ «соседа» в становлении этнического самосознания (руско-литовская перспектива) // *Славяне и их соседи*. Вып. 2. Этнопсихологический стереотип в средние века. Москва, 1990. С. 4–14.

References

1. Batseyvych, F. S. (2004), *Osnovy komunikativnoi linhvistyky: pidruchnyk [Fundamentals of communicative linguistics: a textbook]*. Kyiv : Akademiia, 344.
2. Gladkikh, S. V. (1999), *Etnicheskie stereotipy i problemy mezhkul'turnogo obshcheniya. Etnicheskie problemy sovremennosti: sbornik statey [Ethnic stereotypes and problems of intercultural communication. Ethnic problems of our time: a collection of articles]*, Vol. 5, 59–60.
3. Krysko, V. G., Fel'dshteyn, D. I. (red.) (1999), *Etnopsikhologicheskii slovar'. [Ethnopsychological dictionary]*. Moscow: MPSI, 343.
4. Leontovich, O. A. (2005), *Russkie i amerikantsy: paradoksy mezhkul'turnogo obshcheniya: monografiya [Russians and Americans: Paradoxes of Intercultural Communication: monograph]*. Moscow : Gnozis, 352.
5. Maslova, V. A. (2001), *Lingvokul'turologiya [Linguoculturology]*. Moscow: Akademiya, 208.
6. Pavlovskaya, A. V. (1998), *Rossiya i Amerika. Problemy obshcheniya kultur [Russia and America. Problems of communication of cultures]*. Moscow : Izd-vo Mosk. un-ta, 302.
7. Platonov, Yu. P. (2007), *Psikhologiya natsional'nogo kharaktera : uchebnoe posobie dlya stud. vyssh. ucheb. zavedeniy [Psychology of national character: a textbook for students. Higher study institutions]*. Moscow : Akademiya, 240.
8. Rogov, E. I. (2006), *Obshchaya psikhologiya. Kurs lektsiy. [General psychology. Lecture course]*. Rostov : Izdatel'stvo «Vlados-Press», 447.
9. Selivanova, O. O. (2006), *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]*. Poltava : Dovkillia-K, 716.
10. Sereda, V. (2000), *Vplyv polskykh ta ukrainskykh shkilnykh pidruchnykiv z istorii na formuvannia polsko-ukrainskykh etnichnykh stereotypiv [The influence of Polish and Ukrainian school textbooks on history on the formation of Polish-Ukrainian ethnic stereotypes]*. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya istorychna*. Vol. 35–36, 387–398.
11. Ter-Minasova, S. G. (2000). *Yazyk i mezhkul'turnaya kommunikatsiya [Language and intercultural communication]*. Moscow : SLOVO/SLOVO, 624.
12. Toporov, V. N. (1990), *Obraz «sosed» v stanovlenii etnicheskogo samosoznaniya (russko-litovskaya perspektiva) [The image of a "neighbor" in the formation of ethnic identity (Russian-Lithuanian perspective)]*. *Slavyane i ikh sosedi*. Vol. 2. *Etnopsikhologicheskii stereotip v srednie veka*. Moscow, 4–14.

ETHNIC STEREOTYPES AND THEIR ROLE IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

T. F. Semashko

Abstract. *The basis of the formation of ethnic consciousness are both innate and acquired in the process of socialization subconsciously conceived ideas, knowledge about objects, behaviors, life situations of a particular ethnic group – ethno-cultural stereotypes that are acquired through language, personify the results of cognition of reality human consciousness cultural traditions and habits that characterize the mono-ethnic environment.*

The formation of ethno-cultural stereotypes is produced by a number of factors: cultural and religious traditions, customs, certain historical events, norms of behavior, etc., which allows for the different nature of their origin. Language plays a leading role in the context of the formation of stereotypical representations, because it is through linguistic interactions that the individual determines the identity of any image to the stereotype.

Because ethnic stereotypes are inextricably linked to the linguistic and cultural environment, they can be defined as a fragment of the linguistic and cultural picture of the world, a linguistic and cultural phenomenon, natural and inevitable as long as peoples and ethnic groups exist.

The author distinguishes between «national stereotype» and «cultural stereotype» (which coexist as a part and whole, where the national stereotype is connected with the state and is a sociological concept, while the ethnic stereotype is connected with the cultural heritage of the ethnic group and is a cultural concept) and emphasizes the positive role of the latter in intercultural communication: ethnic stereotypes help to overcome cultural shock in an unfamiliar ethnic environment and gain basic knowledge about other nations and their cultures. As ethnocultural stereotypes are only one of the factors of successful intercultural communication, the problem of constructing adequate behavior based on the latter remains relevant.

Keywords: *ethnic stereotype, linguistic and cultural picture of the world, ethnic consciousness, intercultural communication.*